

ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตใน เรือนจำกลางบางขวาง

The Experiences of Stepping through Crisis Conditions of Death-Sentenced Prisoners in Bang Kwang Central Prison

ชาตินวภพ สมกำลั่ง¹ นีรนาท แสนสา²

Chatnavapop Somkumlung¹ Niranart Sansa²

¹นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวคิดปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ ผู้ให้ข้อมูล คือ อดีตผู้ต้องโทษประหารชีวิตจำนวน 6 ราย และเป็นผู้ที่กำลังต้องโทษประหารชีวิต จำนวน 2 ราย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผลการวิจัยปรากฏว่า ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นหลักที่ 1 แลหลังชีวิต ประกอบด้วย 4 ประเด็นรอง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบ่มเพาะแนวคิดการดำเนินชีวิต คือ (1) ครอบครัว (2) การศึกษา (3) กลุ่มเพื่อน และ (4) อาชีพการงาน ประเด็นหลักที่ 2 พลัดผัดจอมจม ประกอบด้วย 3 ประเด็นรอง คือ (1) ถูกจับจนได้ (2) ตั้งทนายสู้คดี และ (3) สุดท้ายที่ประหารชีวิต ประเด็นหลักที่ 3 สร้างสมประสบการณ์ ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ (1) มหา'ลัยชีวิต และ (2) เกาะติดลมหายใจ และประเด็นหลักที่ 4 ก้าวผ่านทะเลทุกข์ ประกอบด้วย 2 ประเด็นรอง คือ (1) พ่อผู้ให้ และ (2) ยาใจคนทัณฑ์

คำสำคัญ: ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤต ผู้ต้องโทษประหารชีวิต เรือนจำกลางบางขวาง

Abstract

The purpose of this research was to study the experiences of stepping through crisis conditions of death-sentenced prisoners in Bang Kwang Central Prison in Nonthaburi province. This study employed qualitative research with the use of interpretative phenomenology interpretative notion. Key informants were 6 former death-sentenced prisoners, and 2 current death-sentenced prisoners, obtained by purposive sampling according to assigned criteria. An instrument used for data collection was an in-depth interview form. Data was

analyzed by content analysis. Inductive conclusion was used to answer the research objective. Findings revealed that the experiences of stepping through crisis conditions of death-sentenced prisoners in Bang Kwang Central Prison in Nonthaburi province composed of 4 main issues. Main issue 1: Looking back on life composed of 4 sub-issues influencing the inculcating of concept on way of life which were (1) family, (2) education, (3) friends' group, and (4) occupation. Main issue 2: Mistaken composed of 3 sub-issues which were (1) being arrested, (2) appointing defense lawyers, and (3) ending at execution. Main issue 3: Building up experiences composed of 2 sub-issues which were (1) university of life and (2) hang onto breath. Main issue 4: Stepping through the sea of bitterness composed of 2 sub-issues which were (1) father as a giver, and (2) the beloved of prisoners.

Keywords: Experiences of Stepping through Crisis Conditions, Death-Sentenced Prisoners, Bang Kwang Central Prison

บทนำ

เรือนจำกลางบางขวางถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงแข็งแรงระดับสูง (Maximum security) โดยได้นำแบบก่อสร้างเรือนจำต่างๆทั้งในยุโรปและอเมริกามาปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของกรมราชทัณฑ์ไทย โดยสร้างอยู่บนเนื้อที่ 198 ไร่ 3 งาน 74 ตารางวา ภายในเรือนจำมีหอคอยสูง 30 เมตรอยู่ตรงกลางเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถสังเกตการณ์ได้รอบทิศ มีกำแพงคอนกรีตรอบนอกสูงจากฐาน 6 เมตร ยาว 2,406 เมตร ลึกลงไปใต้ดินอีก 1 เมตร พร้อมทั้งมีป้อมรักษาการณ์เป็นระยะๆรวม 20 ป้อม เหนือกำแพงโดยรอบจึงสายไฟฟ้าแรงสูง มีการกั้นกำแพงภายในให้แยกเป็นแดน แต่ละแดนมีประตูคอกเป็นเรือนจำเล็กๆรวมด้วยกัน 14 แแดน สำหรับเรือนนอนของผู้ต้องขังเป็นตึกสองชั้นพื้นคอนกรีต โดยแบ่งเป็นห้องสองข้างมีทางเดินตรงกลางมีลูกกรงเหล็กปิดกั้นหัวท้ายและกึ่งกลางตึก เพื่อกันให้ผู้ต้องขังอยู่รวมกันเป็นกลุ่มๆ ในแต่ละแดนมีตึกนอนและอาคารสำหรับรับประทานอาหาร

หน้าที่หลักของเรือนจำกลางบางขวางคือการควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังอย่างมีคุณภาพ โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบ 3 ประการคือ ประการแรก ทำหน้าที่ควบคุมเฉพาะผู้ต้องขังตามคำพิพากษาของศาล จากเรือนจำและทัณฑสถานทั่วประเทศ โดยมีกำหนดโทษตั้งแต่ 15 ปีถึงประหารชีวิต ประการที่สอง ทำหน้าที่แก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยแก่ผู้ต้องขัง โดยจัดให้มีการศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ และการอบรมพัฒนาจิตใจรวมทั้งการให้สวัสดิการและดูแลสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง และ ประการสุดท้าย มีหน้าที่ดำเนินการประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาดตามกฎหมาย จากหน้าที่หลักทั้งสามประการดังกล่าว เรือนจำกลางบางขวางจึงถือว่าเป็นเรือนจำเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีแดนประหารชีวิต ซึ่งผู้ต้องขังที่ได้รับโทษประหารชีวิตจะถูกนำตัวไปกักขังเพื่อรอวันเดินเข้าสู่แดนประหาร การใช้ชีวิตรอคอยความตาย ผู้ต้องขังต้องถูกจองจำอยู่ในแดนประหารชีวิตที่มีความมั่นคงสูง ที่มีมาตรการข้อบังคับในการควบคุมอันเข้มงวดสูงสุด ในสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดภาวะวิกฤตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความยากลำบาก

ในการดำเนินชีวิต เกิดความเครียด ความวิตกกังวล มีสภาพจิตใจที่หดหู่เหี่ยวท้อแท้ สิ้นหวัง หวนวิตกต่อชะตากรรมชีวิตของตน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะวิกฤต และประสบการณ์ด้านจิตใจของผู้ต้องโทษประหารชีวิตพบว่ายังมีอยู่น้อยมาก ซึ่งตัวอย่างงานวิจัยที่ผ่านมา เช่น กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำกลางบางขวาง (พรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546) ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเรือนจำ (นิภา นิ่มนวล, 2548) การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำ (วิวัฒน์ สิทธิพันธ์, 2549) การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางบางขวาง (จารุวรรณ คงยศ, 2551) บริบทเรือนจำและการยอมรับโทษประหารชีวิต (เพ็ญพรษา ปากสิทธิ์, 2553) การเรียนรู้ความพอเพียงของชีวิตในเรือนจำและชีวิตหลังพ้นโทษ (ปฤษฎา ชนะวรัย, 2556) ความมั่นคงในการควบคุมตนของคนหลังกำแพง (สุพจน์ อารีย์สวัสดิ์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์, 2559) ประสบการณ์เส้นทางชีวิตสู่มหานิติพิพิธภัณฑสถาน (ยุหาวด หิมโตะบุ๊ค และจิระสุข สุขสวัสดิ์, 2559) และผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการควบคุมตนของผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง (สำราญ วงศ์ขวัญ และนิธิพัฒน์ เมฆขจร, 2559) เป็นต้น งานวิจัยดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณ และการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพียงปัจจัยด้านจิตสังคมในมิติใดมิติหนึ่ง ซึ่งการศึกษาวิจัยเหล่านี้ยังขาดตอบที่ครอบคลุมมิติทางด้านจิตใจที่แสดงถึงประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเผชิญกับภาวะวิกฤต การเรียนรู้ในการก้าวข้ามภาวะวิกฤต ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวเพื่อดำเนินชีวิตได้อย่างปกติของผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นแนวทางในการช่วยเหลือ แก้ไขฟื้นฟูแก่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตให้มีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต ในเรือนจำกลางบางขวาง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ภาวะวิกฤต หมายถึง สภาวะที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขังเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และไม่สามารถปรับความสมดุลให้สนองรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจ เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ความสับสนวุ่นใจ ความซึมเศร้าจนไม่สามารถปรับตัวได้ตามปกติ

2. ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤต หมายถึง การรับรู้ความสามารถของผู้ต้องขังที่แสดงออกในทางความคิด และการกระทำที่พยายามหาวิธีการในการควบคุม และจัดการกับสภาพปัญหาหรือเหตุการณ์ที่คุกคามเพื่อลดความตึงเครียดของตนเพื่อให้สภาพร่างกายและจิตใจกลับเข้าสู่สภาวะสมดุลตามปกติ

3 ผู้ต้องโทษประหารชีวิต หมายถึง จำเลยในคดีอาญาที่ถูกฟ้องต่อศาลโดยข้อกล่าวหาว่ากระทำความผิดและศาลสูงสุด คือ ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดให้ประหารชีวิต ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตทุกคนในประเทศไทยจะต้องถูกควบคุมตัวอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวางเพียงเรือนจำเดียว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวปรากฏการณ์วิทยาเชิงตีความ (Interpretative phenomenology analysis: IPA) มีวิธีการดำเนินการวิจัยแต่ละขั้นตอนดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ต้องโทษประหารชีวิตจำนวน 8 ราย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์คัดเลือกคือ เป็นบุคคลที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำกลางบางขวางโดยรับโทษตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไปเป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตทั้งที่ได้รับความพระราชทานอภัยโทษแล้วและยังไม่ได้รับอภัยโทษ เป็นผู้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจที่ดีให้ข้อมูล และเป็นผู้มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้ค้นหาคำตอบ เทปบันทึกเสียง แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกภาคสนาม

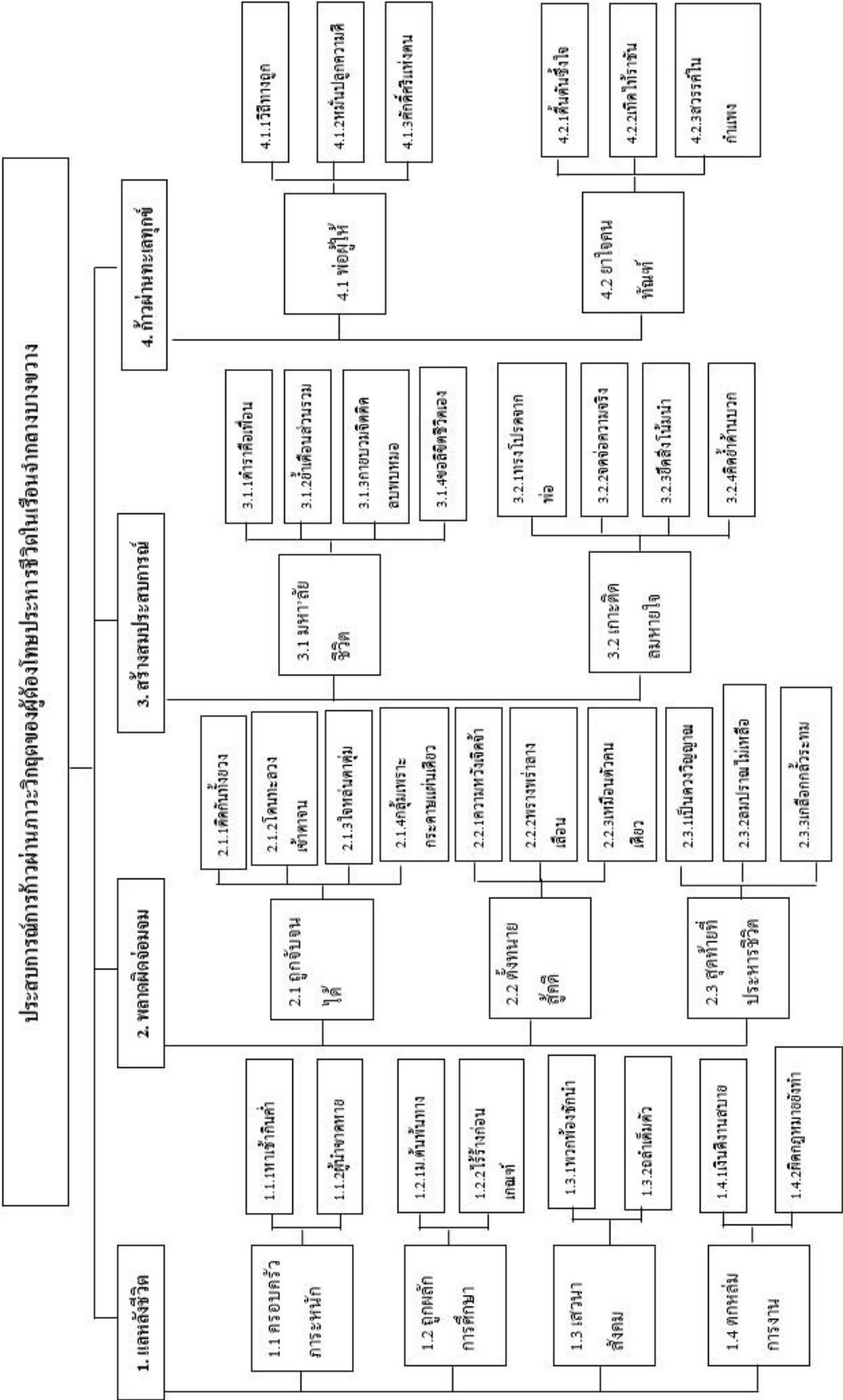
การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งสามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนแนวคำถามได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ทั้งในด้านถ้อยคำในการสนทนาและลำดับการใช้คำถามก่อนหลัง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยก่อนที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัย สอบถามถึงความสมัครใจ และให้เซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย โดยข้อมูลต่างๆ จะเก็บไว้เป็นความลับ ใช้นามสมมุติแทนชื่อจริง และจะรายงานผลวิจัยในภาพรวมเท่านั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกเสียงสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 8 ราย ประมาณรายละ 50 นาที ถึง 110 นาที และขอสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางรายในกรณีที่มีข้อมูลไม่เพียงพอ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถอดความแบบคำต่อคำ (verbatim) เพื่อทำการวิเคราะห์เนื้อหาและบริบท (content & context analysis) จากนั้นจึงนำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องด้วยการอ่านบทสัมภาษณ์ที่ถอดความเป็นตัวอักษร (script) เพื่อเปรียบเทียบกับเสียงที่บันทึกเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นผู้วิจัยอ่านบทสนทนาบทสัมภาษณ์ที่เป็นตัวอักษรหลายๆ ครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลทั้งหมดในภาพรวม แล้วจึงถอดรหัสข้อความ (coding) โดยดึงข้อความหรือประโยคที่สำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความคิด ความรู้สึกจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละบุคคลแล้วนำรหัสที่ได้มารวบรวมเชื่อมโยงสร้างเป็นประเด็นหลัก (theme) โดยนำข้อความหรือประโยคสำคัญที่มีลักษณะร่วมกันหรือมีความหมายเหมือนกันมารวมไว้ด้วยกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่จัดเป็นประเด็นหลักมาหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประเด็นต่างๆ อย่างเป็นระบบ แล้วจึงสร้างข้อสรุปจากประเด็นหลักทั้งหมดเพื่อให้เห็นภาพรวมประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลและ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาและการวิจัยเชิงคุณภาพช่วยตรวจสอบและให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังนำข้อมูลและข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่า ข้อสรุปที่ได้มามีความสอดคล้องอย่างแท้จริงกับประสบการณ์ที่ผ่านคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลหลักอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง” เป็นการศึกษาประสบการณ์และความหมายของความเชื่อมโยงในการก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิต โดยในการวิจัยครั้งนี้สามารถวิเคราะห์ผลออกมาได้ 4 ประเด็นหลักดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง

จากภาพแสดงให้เห็นข้อค้นพบเกี่ยวกับประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นหลัก คือ 1) แลหลังชีวิต 2) พลาดผิดจอมจม 3) สร้างสมประสบการณ์ และ 4) ก้าวผ่านทะเลทุกข์ ซึ่งในแต่ละประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นหลักที่ 1 แลหลังชีวิต

แลหลังชีวิต เป็นปฐมบทที่กล่าวถึงหลังบริบทของครอบครัวและเส้นทางชีวิตก่อนต้องโทษประหารชีวิต ประกอบด้วยประเด็นรอง 4 ประเด็นดังนี้

1.1 ครอบครัวภาระหนัก อันมีสภาพครอบครัวใน 2 รูปแบบ คือ

1.1.1 หาเช้ากินค่ำ คือ ครอบครัวที่มีสมาชิกหลายคนและมีรายได้ต่ำ ต้องดิ้นรนทำมาหากินแบบหารายได้เข้าสู่ครอบครัววันต่อวันซึ่งมีผลกับสมาชิกของครอบครัวที่พอจะทำงานหารายได้ช่วยครอบครัวได้ก็ต้องใช้แรงงานช่วยเหลือครอบครัว

1.1.2 ผู้นำขาดหาย คือครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ขาดหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าครอบครัวทำหน้าที่ไม่เต็มศักยภาพของคำว่าหัวหน้าครอบครัวเพราะมีภรรยาหลายคนทำให้สมาชิกครอบครัวขาดความรักความอบอุ่นส่งผลให้สมาชิกครอบครัวเป็นผู้ที่มีอาการกตเคิบเรียกร้องความสนใจและต่อต้านสังคม และมีโอกาสเข้าสู่การกระทำความผิด

1.2 ถูกผลักการศึกษา คือ การศึกษาเล่าเรียนของสมาชิกครอบครัวที่เกิดขึ้นใน 2 ลักษณะดังนี้

1.2.1 ม.ต้นพันทาง คือ สมาชิกครอบครัวหาเช้ากินค่ำที่มีสมาชิกครอบครัวหลายคนและมีรายได้ต่ำจะมีผลกับสมาชิกครอบครัวที่ต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนวัยอันควร เพื่อช่วยเหลือครอบครัวในการหารายได้ ซึ่งได้รับการศึกษาเพียงแค่ระดับมัธยมต้นก็ต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อทำงานช่วยครอบครัวหารายได้

1.2.2 ไร้ร่างก่อนเกณฑ์ คือ สมาชิกครอบครัวผู้นำขาดหายที่ครอบครัวไม่สมบูรณ์สมาชิกจะขาดความรักความอบอุ่น จะเรียกร้องความสนใจ มีอาการกตเคิบคิดว่าตนมีปมด้อย ค่อนไปทางก้าวร้าวและต่อต้านสังคม ไม่สนใจการเรียนทำให้การศึกษาต่ำกว่าที่ควรจะเป็นโดยการศึกษาเล่าเรียนของสมาชิกครอบครัวประเภทนี้ จะได้รับการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมต้น ซึ่งถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของประเทศไทย

1.3 เสวนาสังคม คือการคบเพื่อนที่อยู่ในสภาพและการศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน มี 2 กลุ่ม ได้แก่

1.3.1 พวกพ้องชักนำ กลุ่มนี้จะใช้ชีวิตในรูปแบบตามเพื่อนไปไหนไปกัน ทำอะไรด้วย เป็นการเข้าสู่สังคมด้วยการชักนำของเพื่อนต่อกันมา และยังไม่รู้แน่ชัดถึงความเป็นมาเป็นไปในการใช้ชีวิตของกลุ่มเพื่อนที่ตนเข้าคบหาสมาคม

1.3.2 ถิ่นเต็มตัว คือ กลุ่มที่ไม่ต้องมีใครชักนำ แต่เข้าสู่การคบหาสมาคมกับเพื่อนด้วยความเต็มใจ และรู้ว่าในกลุ่มเพื่อนที่เข้าคบหานั้นมีความเป็นมาเป็นไปกับการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

1.4 ตกล่มการทำงาน คือ การประกอบอาชีพหรือการทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อนที่ชักนำกันประกอบอาชีพการทำงานที่ผิดกฎหมาย การงานที่ทำมีในสองรูปแบบ ได้แก่

1.4.1 เงินดีงานสบาย คือ ทำงานที่คิดว่าตนไม่เข้าไปคลุกคลีกับงานเต็มตัวไม่เหน็ดไม่เหนื่อยไม่หนักแต่ได้ค่าตอบแทนสูงและคิดเข้าข้างตัวเองว่าสิ่งที่ทำไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งอันที่จริงแม้จะไม่ได้เข้าสัมผัสกับงานเต็มตัวแต่ในทางตัวบทกฎหมายได้บัญญัติไว้ชัดเจนในเรื่องของตัวการร่วมกันกระทำความผิด

1.4.2 ผิดกฎหมายยังทำ คือ การทำงานที่รู้อยู่ว่าสิ่งที่ตนเองประกอบกิจการงานเป็นสิ่งผิดกฎหมายแน่นอน แต่ก็ยังสมัครใจทำ

จะเห็นได้ว่า ประเด็นแลหลังชีวิตเป็นจุดกำเนิดและก่อเกิดการเจริญเติบโตของผู้ต้องขังที่เกี่ยวข้องพันเชื่อมโยงทั้งด้านการศึกษา สภาพสังคม/กลุ่มเพื่อนและการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตที่บ่งชี้ถึงอนาคตของผู้ต้องขัง ผลพวงจากการประกอบอาชีพการงานที่ผิดกฎหมายของผู้ให้ข้อมูลหลักทำให้ต้องถลำตัวเข้าสู่วังวนมืด ซึ่งเป็นเส้นทางไปสู่ประเด็นหลักที่ 2 ที่ให้ชื่อว่า “ชีวิตจอมจม”

ประเด็นหลักที่ 2 ชีวิตจอมจม

ชีวิตจอมจม คือ การนำพาชีวิตและอนาคตเข้าสู่ภาวะวิกฤต เพราะถูกจับกุมดำเนินคดีโดยเจ้าพนักงานของรัฐต้องคืนรนต่อสู้คดีเพื่อนำพาตัวตนให้หลุดพ้นจากโทษทัณฑ์ แต่ท้ายที่สุดแล้วก็ต้องรับบทผู้ต้องโทษประหารชีวิตอย่างไม่มีหนทางหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งในเรื่องนี้สามารถจำแนกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 ถูกจับจนได้ ประกอบด้วย 4 สถานการณ์ ได้แก่

2.1.1 ติดกันทั้งวง คือ การถูกจับกุมโดยการถูกล่อซื้อจากเจ้าพนักงานของรัฐ การเข้ามาติดต่อใช้อุปายาลอกล่อซื้อขายสิ่งผิดกฎหมายจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีวิธีการลอกล่อให้เกิดการซื้อขายสิ่งผิดกฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายรูปแบบแล้วแต่ผู้ล่อซื้อจะคิดค้น ผู้ให้ข้อมูลถูกจับกุมด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ กระทำความผิดในหลายลักษณะทั้งคอยให้ความช่วยเหลืออยู่ต่างๆ ไม่สัมผัสกับของกลาง ทั้งการทำหน้าที่นับเงินรวมถึงการใช้โทรศัพท์ติดต่อผู้ร่วมขบวนการ ซึ่งตามข้อกฎหมายถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิด และนำไปสู่การถูกจับกุมในสถานการณ์ต่อมา

2.1.2 โดนทะเลงเข้าตาจน คือ การถูกจับโดยการถูกขยายผล เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการจับกุมผู้ที่ได้กระทำความผิดกฎหมายไว้แล้วจำนวนหนึ่ง จะกี่คนก็ได้แต่อย่างน้อยหนึ่งคน แล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จับกุมผู้ต้องสงสัยคนดังกล่าวได้ทำการสอบสวนผู้ที่ถูกจับกุมคนนั้น เมื่อผู้ถูกจับกุมคนนั้นให้การขัดทอดพาดพิงไปถึงบุคคลอื่นว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการกระทำความผิดนั้นด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้จับกุมจะดำเนินการตามจับบุคคลผู้ที่ถูกผู้ถูกจับกุมขัดทอดหรือที่ถูกผู้ที่ถูกจับนั้นให้การพาดพิงถึงหมดทุกคน นับว่าเป็นการเจาะทะเลงล้างขบวนการกระทำความผิดกฎหมายในรูปแบบถอนรากถอนโคนกันเลยทีเดียว เป็นวิธีการทำงานของเจ้าพนักงานของรัฐที่ใช้มาตรการปราบปรามคล้ายคลึงกับสถานการณ์ติดกันทั้งวง

2.1.3 โจอั่นตาตุ่ม คือ การถูกจับกุมซึ่งหน้า การที่ผู้ถูกจับกุมได้กระทำความผิดแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำการจับกุมพร้อมด้วยของกลางที่ได้ใช้ ได้มา มีไว้สำหรับการกระทำความผิดหรือเป็นสิ่งของที่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดไว้ในครอบครอง จะมีไว้เพื่ออะไรก็ได้แล้วแต่จุดประสงค์ของผู้ถูกจับกุม ซึ่งเป็นการถูกจับคาหน้าเขาได้ของกลางครบครันในทีนั้นและขณะนั้น การถูกจับในลักษณะนี้จับได้ทุกฐานความผิดที่เกิดขึ้น ต่อหน้าเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในทันทีทันใดหรือได้รับแจ้งความแล้วทำการจับกุมในทันที พบว่าผู้ที่ถูกจับใน

ลักษณะนี้จะเกิดอาการควบคุมสติไม่ได้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง มีความมึน งง สติแตก จิตใจไม่อยู่กับเนื้อกับตัว เกิดอาการช็อกอย่างกะทันหัน

2.1.4 กลุ่มเพราะกระดากแผ่นเดียว คือ การถูกจับกุมตามหมายจับ โดยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจับตามหมายจับที่ออกโดยศาลสถิตยุติธรรม ซึ่งในหมายจับจะระบุว่าบุคคลที่มีความผิดตามหมายจับ ต้องเป็นบุคคลคนเดียวกันกับที่ได้กระทำความผิดตามหมายจับที่ได้จากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยมีหลักฐานแน่ชัดเป็นเหตุอันควรจับกุมดำเนินคดี พบว่าผู้ที่ถูกจับตามหมายจับจะมีการตั้งหลักเพราะรู้ว่าตัวเองมีหมายจับจะตั้งรับกับสถานการณ์ได้เมื่อถูกจับกุมจึงต้องดำเนินการตามกระบวนการของกฎหมายตามสิทธิของผู้ที่ถูกเรียกว่า “จำเลย” จึงเป็นการเข้าสู่การต่อสู้โดยการตั้งทนายผู้คดี

2.2 ตั้งทนายผู้คดี การสู้คดีของจำเลยต้องดำเนินทุกเททั้งกำลังทรัพย์ กำลังสมองและพลังกายสู้คดีตามวิถีทางของกฎหมาย เป็นสถานการณ์ที่ต้องใช้ความอดทน รอคอย ตั้งความหวังด้วยใจจดใจจ่อ ดังคำพูดของผู้ที่ตกอยู่ในสถานการณ์นี้ว่า “อยู่ระหว่างรอญาติ” มีความหมายว่า ระหว่างต่อสู้คดีทุกความหวังอยู่ที่ญาติมาส่งข่าวคราวรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีความ ต้องใช้ทั้งกำลังสมอง กำลังทรัพย์ และกำลังคนในการขอร้องอสรภาพให้กลับสู่สถานะเดิม แบ่งเป็น 3 สถานการณ์ ได้แก่

2.2.1 ความหวังเจ็ดจำ คือ สถานการณ์การสู้คดีศาลชั้นต้น ในชั้นนี้ยังมีเงินหรือทรัพย์สินที่จะจ้างทนายความและวิ่งเต้นคดี ญาติพี่น้องช่วยเหลือในการดำเนินการด้านคดีความ ได้รับการดูแลทั้งด้านการเป็นอยู่และการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ทำให้การใช้ชีวิตภายใต้การถูกจองจำยังไม่ถึงกับลำบากจนเกินไป เพราะอยู่ในสถานะผู้ที่ยังมีโอกาสได้รับอิสรภาพหากผลคำพิพากษาศาลยกฟ้อง และยังถูกจองจำอยู่ในเรือนจำที่อยู่ในภูมิลำเนา ป่อ แม่ และญาติพี่น้องยังมาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจได้สะดวก อีกทั้งยังมีความหวังสดใสที่จะชนะคดีความเพราะทั้งทนายความและญาติพี่น้องจะให้กำลังใจตลอดเวลา แต่เมื่อผลคำพิพากษาศาลชั้นต้นออกมาประหารชีวิต ทำให้เข้าสู่สถานการณ์ต่อไปคือพรางพราลงเลือน

2.2.2 พรางพราลงเลือน คือ การสู้คดีชั้นศาลอุทธรณ์ ซึ่งความหวังเริ่มลงเลือนที่จะหลุดพ้น เงินทองก็ร่อยหรอ ความเข้มข้นในการติดตามความคืบหน้าด้านคดีความจะลดลง เพราะคนที่จะมาช่วยในเรื่องเงินทองและการวิ่งคดีเริ่มห่างหาย อีกทั้งในชั้นนี้ต้องถูกส่งตัวมาควบคุมในเรือนจำกลางบางขวาง ผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดจึงติดต่อญาติพี่น้องหรือผู้ที่ช่วยเหลือไม่สะดวก เกิดความวิตกกังวลกับการใช้ชีวิตมากกว่าการสู้คดีศาลชั้นต้น กระทั่งคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ยืนตามศาลชั้นต้นคือประหารชีวิต จึงหอบเอาความผิดหวังมาซบที่สถานการณ์ต่อมา

2.2.3 เหมือนตัวคนเดียว คือ การสู้คดีชั้นศาลฎีกา การสู้คดีในชั้นนี้ต้องเผชิญกับความเปลี่ยวดายต้องต่อสู้คดีอย่างโดดเดี่ยว เพราะทนายความ พวกรพ้อง และเงินทองหมดไปตั้งแต่สองชั้นศาลที่ผ่านมา จะมีให้ประคองความหวังก็เพียงพ่อแม่ญาติใกล้ชิดเท่านั้น บางรายไม่มีใครเลย จากการศึกษาพบว่า เมื่อศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลชั้นต้นคือประหารชีวิต ต้องยอมรับว่าถึงตอนนี้การต่อสู้คดีไม่มีความเข้มข้นทุ่มเทเท่ากับสองศาลที่ผ่านมา แต่ก็ยังสู้ตามสภาพที่พอมีหนทาง ต้องจ้างนักโทษที่มีความรู้ด้านกฎหมายเป็นผู้ทำฎีกาให้เพราะไม่มีเงินจะไปจ้างทนายความข้างนอก อีกทั้งทนายความที่จ้างไว้ตั้งแต่ศาลชั้นต้นทั้งไปเลยไม่มาพบ จึงไม่แน่ใจว่าเขาจะทำฎีกาให้หรือไม่ จึงจ้างนักโทษด้วยกันเพื่อความแน่นอน และหากมีข้อสงสัยก็สามารถพูดคุยปรึกษากันได้ ซึ่งเป็น

อีกช่องทางหนึ่งที่ย่างน้อยก็ทำให้รู้ว่าคดีของตนไม่ถูกทิ้งให้เด็ดขาดไป ในที่สุดการสู้คดีก็เดินทางมาถึงปลายทาง สิ้นสุดลงไม่สามารถดิ้นรนได้อีกต่อไปเข้าสู่รูปการสุดท้ายที่ประหารชีวิต

2.3 สุดท้ายที่ประหารชีวิต คือศาลฎีกาพิพากษายืนประหารชีวิตตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ ดังคำพิพากษาท้ายหมายเด็ดขาดที่มีข้อความเหมือนกันทุกคดีที่ต้องคำพิพากษาประหารชีวิตว่า “ตามที่ศาลชั้นอุทธรณ์และศาลชั้นต้นพิพากษาให้ประหารชีวิตจำเลยนั้นชอบแล้ว ศาลฎีกาพิจารณาแล้วจึงพิพากษายืน” จากการศึกษาพบว่าในที่สุดลำแสงแห่งความหวังของผู้ให้ข้อมูลก็ถูกหรีให้มืดลง ทีละนิด ทีละนิด จนมืดแม้จะยังไม่มืดก็ตามเกมการต่อสู้อันทรหดที่ตะลุมบอนกันมาอย่างโชกโชนถึงสามยก ผลการต่อสู้ออกมาอย่างเป็นเอกฉันท์ว่าผู้ให้ข้อมูลแพ้ราบคาบ ถึงขั้นนี้ถือว่าเป็นช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลเข้าสู่จุดสูงสุดของภาวะวิกฤต อดสาแห่งความลำบากทั้งจิตใจและร่างกายพุ่งขึ้นแตะเพดาน ถึงนาทีนี้มีเพียงคำกล่าวที่พอให้มีความหวังกับการมีชีวิตอยู่คือคำว่า “เด็ดขาดรออภัย” หมายความว่า คดีถึงที่สุดแล้วก็ได้แต่รออภัยโทษจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแบ่งเป็น 3 อารมณ์ความรู้สึก ได้แก่

2.3.1 เป็นดวงวิญญูณ เป็นความคิด ความรู้สึกว่าตัวเองไม่มีตัวตนอีกแล้ว เมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์เป็นอันว่าขบวนการในการสู้คดีตามกระบวนการของกฎหมายจบลง จากความอดทนรอคอยสิ่งที่ปรารถนาแต่สิ่งนั้นกลับเป็นตรงกันข้ามกับที่ต้องการ แม้จะปรับตัวด้านความเป็นอยู่ได้ในระดับหนึ่งแล้ว แต่เมื่อมารับรู้ว่าไม่อาจมีชีวิตให้ยืนยาวได้อีกต่อไป การใช้ชีวิตจึงแตกต่างออกไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ไม่อยากทำอะไร อยากอยู่แบบไม่สนใจอะไรอีกต่อไป แม้แต่ข้าวก็ไม่อยากกิน น้ำก็ไม่อยากอาบ การใช้ชีวิตล่องลอยไปวัน ๆ แม้จะมีขั้นตอนการถวายฎีกาทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้พ้นโทษตาย ก็ไม่สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่มีความสุข แสดงออกมาทางพฤติกรรมอย่างมีชีวิตแต่ไร้ชีวา อารมณ์ ความคิด และความรู้สึก

2.3.2 ลมปราณไม่เหลือ คือ ความคิดความรู้สึกว่าไม่มีอะไรเป็นของตัวเองอีกต่อไป แม้แต่ลมหายใจก็ยังไม่เหลือ นอกจากความเป็นอยู่ที่ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญแล้วด้านจิตใจทำให้ความวิกฤตไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะทั้งสองสิ่งนี้มีความเกี่ยวโยงกันตลอดไป จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปไม่ได้ ความคิด ความรู้สึก สภาพจิตใจย่ำแย่ บอกกับตัวเองว่าชีวิตนี้สิ้นแล้ว แม้แต่ลมหายใจก็ไม่มีโอกาสใช้เพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย ความเครียด ความวิตกกังวล ความทุกข์ ความเศร้า เหงาหงอย ท้อแท้ และสิ้นหวัง เข้ามาเกาะกุมจิตใจเต็มรูปแบบ สุดท้ายจะยอมรับได้กับสถานะของผู้ต้องโทษประหารชีวิต แต่ความจริงก็คือความจริง วิกฤตคือการต้องรอความตายที่จะบีบคั้นมาจนถึงวันไหนก็ไม่สามารถทราบได้ เป็นสภาพการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลต้องทนทุกข์อย่างหนักหน่วง ความหวังที่ตั้งไว้ถูกฝังกลบอย่างถาวร ถึงตอนนี้ความท้อแท้สิ้นหวัง หมดหนทาง และอีกหลายอย่างที่ทำให้จิตใจห่อเหี่ยวประเดประดังเข้ามา สุดท้ายกระเสือกกระสนเข้าสู่อารมณ์ความคิด อันเป็นความรู้สึกที่เป็นทุกข์

2.3.3 เกลือกั๊วะระทม คือ การจมอยู่ในกองทุกข์ การดำรงอยู่กับภาวะวิกฤตอันยาวนานทำให้เกิดอาการระแวงตลอดเวลา ว่าทำไมต้องเจอแต่สิ่งที่เกิดทุกข์ทำให้เศร้าหมอง ท้อแท้ สิ้นหวัง และเจ็บปวด เป็นชีวิตที่หมักหมมฟอนเฟะอย่างยากที่จะสลัดความมืดหมองหม่นที่บอกร้างออกจากชีวิตได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันเวลาผ่านไป ท้ายที่สุดก็พบว่า สถานการณ์รอบตัวทั้งหลายหาใช่บ่อเกิดแห่งทุกข์เพียงประการเดียวไม่ แต่กลับพบว่าเหตุแห่งทุกข์ที่ซ่อนลึกที่สุดคือจิตใจของตนเองนั่นเอง จิตใจ มุมมอง ความคิด

เป็นท่อน้ำเลี้ยงที่ไหลหล่อหลอมรวมให้เกิดความทุกข์ขึ้น การจะเปลี่ยนความทุกข์ในภาวะวิกฤตให้เกิดความงอกงามเพื่อดำรงอยู่กับโทษประหารชีวิตได้ อย่างผู้ที่เข้าใจและรู้เท่าทันจึงต้องผ่านการสร้างสมประสบการณ์ให้มากขึ้น

ประเด็นหลักที่ 3 สร้างสมประสบการณ์

ขณะที่กำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตที่สะสมยาวนานจนกระทั่งเข้าสู่การเป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตเต็มรูปแบบ โมงยามแห่งสภาพการณ์ของผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่รอวันตายผ่านไปแต่ละวันๆ อย่างทรมานภายใต้ความทุกข์ ความเศร้า ความท้อแท้ ลึนหัว ว้าเหว่นั้น ยังสามารถรับรู้ได้ในบางเวลาว่าชีวิตยังมีอยู่ ลมหายใจยังคงส่งผ่านจมูกเข้า-ออก ยังหิว ยังง่วง ยังมีความคิด ยังมีความต้องการอะไรบางอย่างที่ซ่อนเร้นอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ สลับกับการรับรู้ว่าลมหายใจที่ระบายเข้าออกมีความเครียด หวั่นวิตก กังวล และความหวังเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า เป็นเช่นนี้สลับอยู่เรื่อยไป ทำให้มีคำถามกับตัวเองว่า ในเมื่อยังไม่ตาย ยังมีลมหายใจ ยังหิว ยังง่วง ยังไม่อยากตาย จะดำรงตนอยู่ในสภาพนี้เพื่อรอรับการบังคับใช้กฎหมายตามโทษที่ศาลพิพากษาอย่างไม่มีทางอื่นให้หลุดพ้นจากสภาพนี้ไปได้เลยหรือ ด้วยการจุกจิกและด้วยการตั้งคำถามตัวเองของอย่างคนไม่มีอะไรจะเสีย ทำให้ค้นพบประตูดุที่เปิดรอให้ก้าวผ่านไปสู่ความดับทุกข์ ปลดเครียด ปลดปล่อยกังวลได้อย่างน่าอัศจรรย์ ดังที่มีคำพูดว่า “ในทุกข์ย่อมมีสุขชุกซ่อนอยู่และในสุขย่อมมีทุกข์ปะปนอยู่” อยู่ที่ว่าจะมีวิธีค้นหาให้พบได้อย่างไร ซึ่งผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้ค้นพบประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตครั้งนี้แล้ว แม้ในความเป็นจริงทางกายภาพจะยังต้องรับโทษประหารชีวิตอยู่ก็ตาม ขอนำเข้าสู่ประสบการณ์การค้นพบดังกล่าวใน 2 ประเด็น ได้แก่

3.1 มหา'ลัยชีวิต อันมีวิชาชีวิต 4 วิชา ที่ค้นพบและนำพาชีวิตก้าวผ่านภาวะวิกฤตจากการต้องโทษประหารชีวิตได้แก่

3.1.1 ตำราคือเพื่อน เป็นการศึกษาทั้งด้านการประกอบอาชีพ ด้านวิชาการ และด้านธรรมะ เพื่อเรียนรู้ให้เข้าใจแล้วปายปิ่นให้ถึงศรัทธา เมื่อยืนอยู่บนยอดแห่งพลังศรัทธาจึงทำให้พบกับความหลุดพ้นจากทุกข์ เอาการเรียนรู้เป็นหมุดหมายและนำการเรียนรู้มาปรับใช้กับตัวเองก่อน หลังจากนั้นจึงนำสิ่งที่เรียนรู้และประสบการณ์เข้าสู่การย้ากับผู้อื่นในสังคมส่วนรวม

3.1.2 ย้ำเตือนส่วนรวม คือการช่วยเหลือเพื่อนผู้ต้องโทษแบ่งปันความทุกข์ ให้กำลังใจ ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น สมัครเป็นผู้ช่วยงานทั้งด้านการสอนหนังสือ ด้านการพยาบาล และด้านการพัฒนาปรับปรุงแดน เป็นต้น แต่เมื่อเกิดมีปัญหาลุกลามไม่ว่าทางกายหรือทางจิตต้องไม่ปล่อยปละละเลย ต้องใส่ใจหาทางรักษา

3.1.3 กายบวมจิตติดลบพบหมอ เพราะการต่อสู้เผชิญกับสถานการณ์ที่บีบเค้น กดดัน มาเป็นเวลานานสุขภาพร่างกายอาจจะเสียสมดุล จึงต้องปรึกษาแพทย์เพื่อรับการรักษา เป็นการถนอมทั้งร่างกายและจิตใจให้อยู่ในระดับปกติ เป็นการดูแลตัวเองอย่างผู้ที่รับรู้และเข้าใจได้ว่าตนเองยังมีภาระที่ต้องฝ่าฟัน ต่อสู้ จะปล่อยให้ความเจ็บป่วยมาทำลายความหวังและความฝันไม่ได้ และต้องสร้างสรรค์ให้กับชีวิตตนเองต่อไป

3.1.4 ขอลิขิตชีวิตเอง เป็นการกำหนดตารางชีวิตว่าในวันหนึ่ง สัปดาห์หนึ่ง จะกำหนดกิจกรรมให้กับตัวเองอย่างไร เป็นการวางแผนในการใช้ชีวิตให้มีความกลมกลืนกับสถานที่ กับเงื่อนไขเวลาและกับผู้ที่ได้ชื่อว่า “นักโทษประหารชีวิต”

เมื่อสร้างสมประสบการณ์และค้นพบแนวทางเผชิญและฟันฝ่าวิกฤตได้ในระดับที่คลายความทุกข์ได้บ้างแล้ว จึงต้องมีสติทุกอย่างก้าวเพื่อพัฒนาจิตใจ และประกอบชีวิตให้อยู่กับความหวังและความสุขสงบได้มากเท่าที่จะทำได้

3.2 เกาะติดลมหายใจ เป็นการรับรู้ทุกขณะจิตว่าชีวิตนี้ยังมีความหวัง ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

3.2.1 ทรงโปรดจากพ่อ การได้รับพระราชทานอภัยโทษเป็นความหวังอันสูงสุด เป็นจุดตั้งหายดฝน ฆโลมฝันหญายามหน้าแล้งให้ชุ่มชื้น รอดพ้นจากการถูกแดดเผาแล้วแห้งกรอบตาย เพราะการเป็นนักโทษประหารชีวิต คือการแบกทุกข์ที่หนักหนาสาหัส และเมื่อความหวังที่เป็นที่สุดของความหวังได้ปรากฏให้เห็นเป็นจริงเท่ากับว่าทุกข์อันหนักหนาสาหัสนั้นถูกยกทิ้งไป การได้รับพระราชทานอภัยโทษ จึงเป็นความหวังเดียวที่ทำให้พวกเขามองเห็นแสงสว่างแห่งการมีชีวิตอยู่ และก้าวถึงปลายทางแห่งอิสรภาพ ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น พร้อมตั้งปณิธานว่าตั้งแต่บัดนี้ต่อไปจะขอทำดีเพื่อพ่อ พ่อผู้ทรงเป็นดวงใจของปวงชนชาวไทย และพ่อผู้ทรงให้ชีวิตใหม่

3.2.2 จดจ่อความจริง คือ การยอมรับความจริงกับสิ่งที่เป็นอยู่ด้วยจิตรับรู้และเข้าใจ แล้วตั้งมั่นในความเชื่อความศรัทธากับสิ่งที่เป็นอยู่นั้น ไม่หลงไหลเพื่อเจอกับความห่อกลวง หรือสิ่งล่อลวงจอมปลอมทั้งหลายที่เข้ามาในจิตใจและความคิด ซึ่งมีแต่จะนำพาตัวตนเข้าให้จินตนาการถึงความไม่จริง ความเป็นไปไม่ได้ทั้งหลายทั้งปวง เมื่อมีความจริงเป็นสรณะแล้ว จึงเข้าสู่ธรรมะแล้วนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจตนเอง

3.2.3 ยึดสิ่งน้อมนำ คือ การศึกษาธรรมะแล้วนำมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตใจ เมื่อพัฒนาจิตใจจนเห็นความเป็นจริง จึงไ้มน้เข้าสู่เหตุและผล ทั้งเหตุการณ์ที่ผ่านมาและที่กำลังเป็นอยู่ เพื่อปลดเปลื้องความทุกข์ในจิตใจ ปรับความคิดให้ใสสะอาด ขจัดภาวะวิตกกังวลขุ่นมัวที่เข้ามาครอบงำจิตใจ

3.2.4 คิดย้าด้านบวก คือ การคิดในสิ่งที่มีประโยชน์ เปลี่ยนมุมมอง ปรับทัศนคติที่เกาะกินจิตใจให้พลิกกลับมาอยู่ในด้านมีประโยชน์ ทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและส่วนรวม

จากประเด็นการสร้างสมประสบการณ์จึงนำตนก้าวสู่จุดที่เรียกว่า “ลดทุกข์เพิ่มสุข” ด้วยความตระหนักรู้ในทุกสิ่งทุกอย่างที่จุดประกาย กลายเป็นพลังสร้างความคิดปลุกจิตสำนึก จึงเป็นที่มาของการก้าวเข้าสู่การก้าวข้ามทะเลทุกข์

ประเด็นหลักที่ 4 ก้าวข้ามทะเลทุกข์

การก้าวข้ามทะเลทุกข์ เป็นสภาวะเกิดความสำนึกที่จะอุทิศชีวิตที่เหลือให้กับสิ่งที่ทำให้ตนก้าวข้ามความทุกข์อันเป็นวิกฤตที่ประสบมาด้วยการสำนึกใน 4 พระคุณ ได้แก่

4.1 พ่อผู้ให้ คือ การสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงประทานชีวิตใหม่ โดยตั้งปณิธานในการถวายความจงรักภักดีตราบชั่วชีวิตด้วยการดำเนินชีวิตใน 2 แนวทางได้แก่

4.1.1 วิธีทางถูก คือ ขอดำเนินชีวิตในครรลองที่ถูกต้องตามจารีตประเพณี ยึดมั่นในศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง

4.1.2 หมั่นปลูกความดี คือ การ คิด ทำ แต่สิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ไม่เบียดเบียนโลกและสรรพสัตว์ ใช้ชีวิตด้วยการยึดความดีงามเป็นที่ตั้ง

4.1.3 สักดิ์ศรีแห่งตน คือ การดำเนินชีวิตด้วยการประกอบสัมมาอาชีพ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดำรงตนด้วยความงาม และความดี เพื่อสร้างศักดิ์ศรีแห่งตน

4.2 ยาใจคนทัณฑ์ ตลอดระยะเวลาการถูกจองจำในบางขวาง ในฐานะที่เป็นผู้ได้รับการช่วยเหลือดูแลจากบุคคลหลายฝ่าย ก่อให้เกิดความรู้สึกลำบากในบุญคุณต่อผู้ให้และมีพลังใจใหม่เกิดขึ้น คือ

4.2.1 ตื่นตันซึ้งใจ คือ ซาบซึ้งในพระคุณของผู้ที่เคียงข้างที่คอยเฉลี่ยความสุข แบ่งเบาความทุกข์ ไม่เคยทอดทิ้งหรือเอ่ยคำให้สิ้นหวัง และสิ่งที่เป็นสำนึกอันยิ่งใหญ่คือองค์พระมหากษัตริย์

4.2.2 เทิดไถ่ราชันย์ คือ การมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีพระมหากรุณาธิคุณทรงพระราชทานอภัยโทษการประหารชีวิต จนเมื่อทุกอย่างเข้าที่เข้าทาง และสามารถปรับตัวในชีวิตประจำวันในแดนประหารได้ สวรรค์ก็ดูเหมือนจะอยู่เบื้องหน้า

4.2.3 สวรรค์ในกำแพง คืออยู่กับโทษประหารชีวิตอย่างมีความสุขในปัจจุบันขณะ ไม่ว่าพรุ่งนี้จะเป็นอย่างไร เพราะสุดท้ายแล้วไม่ว่าสุขหรือทุกข์ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่อยู่ภายในของมนุษย์ที่เรียกว่า “จิตใจ”

การก้าวข้ามภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำบางขวาง ย่อมประจักษ์ได้ว่าเมื่อใดที่ชีวิตตกลงในหลุมดำ หากว่าไม่ยอมแพ้ เสาะแสวงหาแนวทาง และวิธีการที่เหมาะสม ก็ไม่ยากเกินไปที่จะค้นพบเส้นทางแห่งการก้าวข้าม แม้ตัวตนจะต้องตกติดอยู่ในหลุมดำตลอดชีวิต แต่แสงสว่างจากดวงจิตอันแกร่งกล้า ย่อมส่องให้เห็นว่าหลุมดำดังกล่าวมิได้ดำอย่างที่เราเห็น ทว่ากลับเปล่งประกายเจิดจ้ายาวนานลกว่าไกล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง สอดคล้องกับการที่ผู้วิจัยได้นำเสนอจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจดบันทึกข้อมูล ได้ข้ออภิปรายผลตามประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ แลหลังชีวิต พลาดผิดจอมจม สร้างสมประสบการณ์ และก้าวผ่านทะเลทุกข์ โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก แลหลังชีวิต คือชีวิตก่อนที่จะเข้าสู่ภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของบุคคลมุ่งไปในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ครอบครัวหาเข้ากินคำกับครอบครัวผู้นำขาดหาย ที่ได้รับการศึกษาอบรมน้อยต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนวัยอันควร เพราะต้องช่วยครอบครัวหารายได้ ส่วนครอบครัวผู้นำขาดหาย ออกจากระบบการศึกษาเพราะเกร ไม่สนใจการเรียน จนนำไปสู่การคบเพื่อนและสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่มีความเป็นอยู่คล้ายๆ กัน ในที่สุดจะนำไปสู่การทำงานที่ผิดกฎหมาย โดยได้รับการชักชวนจากกลุ่มเพื่อน และสมัครใจเข้าทำงานด้วยความเห็นชอบของตนเอง การประกอบอาชีพการงานที่ผิดกฎหมายเป็นที่มาของการถูกจับกุมและเกิดภาวะวิกฤตตามมา ครอบครัวทั้งสองแบบไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท จึงนำพาสมาชิกของครอบครัวประสบกับวิถีชีวิตที่บดบังความเป็นตัวตนและความต้องการที่แท้จริง สมาชิกของครอบครัวทั้งสองแบบขาดแนวคิด มุมมอง ในเชิงสร้างสรรค์ให้กับตนเอง มีเพียงความคิดว่าไม่มีเงิน มีรายได้ มาสร้างฐานะ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว โดยไม่คำนึงถึงผลร้ายที่ตามมา

ประเด็นแลหลังชีวิตนี้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา เรื่องการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) (นิรนาท แสนสา, 2556, น.27) ซึ่งได้กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ที่สังคมหรือกลุ่มคนได้สั่งสอนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และค่านิยมต่างๆ ที่กลุ่มได้กำหนดไว้เพื่อจะได้รับเข้าเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ซึ่งหน่วยทางสังคมที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมเพื่อปลูกฝังแนวปฏิบัตินั้น ประกอบด้วย ครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน สื่อสารมวลชน สถาบันทางสังคมและองค์กรอื่น ๆ เช่น สถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันทางศาสนา สถาบันทางการเมืองการปกครอง สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันด้านสาธารณสุข ตลอดจนสถาบันนันทนาการ เป็นต้น

ประเด็นที่สอง ความพลัดผิดจอมจม ผลจากการประกอบอาชีพการงานที่ผิดกฎหมายเป็นเหตุให้ถูกจับกุมดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นถูกจับกุมในสถานการณ์ใด ทำให้บุคคลที่ถูกจับกุมเข้าสู่ช่วงวิกฤตทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายฉบับ (อังสินันท์ อินทรกำแหง, อรพินทร์ สุขุม, อัจฉรา สุขขารมณ, 2550 อ้างใน อัจฉราวดี สุทธินันท์, 2555, น.107) และสอดคล้องกับงานของ Luckman and Sorensen (1974, p.110 อ้างใน อัจฉราวดี สุทธินันท์, 2555, น.107) ที่พบว่าบุคคลที่มีประสบการณ์ความวิตกกังวลจะมีการตอบสนองเมื่อมีความเครียดโดยเป็นไปอย่างอัตโนมัติ เช่น โกรธ ทุกซ์ เสรี และละอาย ถ้าเกิดขึ้นบ่อยและไม่สามารถปรับอารมณ์ได้จะทำให้เกิดปัญหาทางบุคลิกภาพเกิดความเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Arnold and Boggs (1995, p.89 อ้างใน อัจฉราวดี สุทธินันท์, 2555, น.107) ความวิตกกังวลเป็นสภาวะความเครียด ที่ทำให้เกิดประสบการณ์ที่เจ็บปวด และความรู้สึกของการสูญเสียพลังอำนาจ ความเชื่อมั่นจากการถูกคุกคามจากสิ่งแวดล้อม คนที่มีความวิตกกังวลสูงๆ จะไม่สามารถทำงานต่างๆ บรรลุเป้าหมายได้ อาการจะเป็นมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดไม่สามารถตัดสินใจทำอะไรได้ด้วยตนเอง

การวิจัยครั้งนี้พบสิ่งที่เด่นชัด คือ การต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตที่เกิดจากการประกอบอาชีพหรือการทำงานที่ผิดกฎหมายโดยมีสาเหตุเกี่ยวโยงมาจากประเด็นแลหลังชีวิต ซึ่งบุคคลที่ถูกจับกุมดำเนินคดียอมรับว่าภาวะวิกฤตครอบงำทั้งจิตใจและร่างกายทันทีที่ถูกเจ้าพนักงานของรัฐเข้าควบคุมและดำเนินคดี จากผลการประกอบอาชีพหรือการทำงานที่ผิดกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวิพากษ์และวิกฤตทางสังคมของ Max Horkheimer (อ้างใน อัจฉราวดี สุทธินันท์, 2555, น.35) ทฤษฎีทางสังคมในทุกวันนี้ได้ตกอยู่ในภาวะวิกฤตในช่วงระหว่างทศวรรษที่ 1960 ความหลากหลายของกระบวนการทัศน์ทางทฤษฎีสังคมใหม่ๆ ได้ปรากฏตัวขึ้นมากมาย ซึ่งได้ทำให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องของประมาณและคุณภาพเกี่ยวกับทฤษฎีเหล่านี้ ในบรรดาทฤษฎีสังคมและงานวิจัยทางสังคมที่ผุดขึ้นมานี้รวมไปถึงแนวคิดทางด้านประสบการณ์นิยมและปฏิฐานนิยม (empiricist and positivist) ด้วย (1) ประสบการณ์นิยม (empiricism) ในทางญาณวิทยา หมายถึง ความรู้ที่เชื่อถือได้ มีอย่างเดียวนั่นคือประสบการณ์ (experience) ซึ่งหมายถึงความรู้ที่ผ่านประสาทสัมผัส ทรรศนะนี้ไม่เชื่อว่ามีความรู้ก่อนประสบการณ์ จะมีก็แต่ความรู้หลังประสบการณ์เท่านั้น (ตรงข้ามกับเหตุผลนิยม rationalism) (2) ปฏิฐานนิยม (positivism) ทรรศนะนี้ถือว่าความรู้ที่สูงที่สุด คือความรู้ที่ได้มาจากประสาทสัมผัส

กล่าวโดยสรุป สภาวะที่เกิดขึ้นกับบุคคลเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น และไม่สามารถปรับสภาพความสมดุลให้สนองรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือมากระทบนั้นได้ ทำให้เกิดความทุกข์ ความเครียด

ความวิตกกังวล ความสับสนวุ่นใจ ความซึมเศร้า จนไม่สามารถปรับตัวได้ตามปกติ เป็นภาวะที่บุคคลต้องได้รับความช่วยเหลือ หรืออาจต้องปล่อยเวลาเป็นตัวแทนประสานเยียวยาให้บุคคลเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่จะจัดการปรับตัวให้มีความสมดุลกับสภาวะวิกฤตนั้นด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวิพากษ์และวิกฤตทางสังคม

ประเด็นที่สาม การสร้างสมประสบการณ์ จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ในแดนประหารชีวิตที่มีการควบคุมในระดับสูงสุด สภาพที่ต้องเผชิญ คือ การมีโซ่ตรวนพันธนาการที่ข้อเท้าตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง ห่วงควบคุมที่ค่อนข้างแออัด ไม่มีปัจจัยสี่ที่เพียงพอ สามารถก้าวผ่านข้อจำกัดด้านการดำเนินชีวิต ก้าวผ่านภาวะวิกฤตเหล่านี้ไปได้ด้วยการปรับทัศนคติ ปรับมุมมอง ปรับตัวให้กลมกลืนกับมาตรการการควบคุมของเรือนจำ โดยการใช้ชีวิตและการตระหนักรู้ด้วยการเข้าใจว่าเป็นธรรมชาติของชีวิตตามความเป็นจริงของผู้ที่ได้ชื่อว่า “นักโทษ” ที่จะไม่มีการเลือกในการเป็นอยู่ให้ได้ดังใจ ซึ่งสอดคล้องตามแนวทางทฤษฎีวิพากษ์เกี่ยวกับอิสรภาพและความรับผิดชอบ แฟรงเคิล (Frankl, 1967, p.60 อ้างถึงใน ชุศรี เลิศรัตน์เศชากุล, 2554, น.10-13) กล่าวว่า ถึงแม้บุคคลจะไม่สามารถเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์จากเงื่อนไขต่างๆ ที่ผูกมัด ทั้งปัจจัยทางชีวภาพ ปัจจัยทางด้านจิตใจ และปัจจัยทาง แต่ไม่สามารถลดศักยภาพของความเป็นมนุษย์ลงไป แฟรงเคิลเชื่อว่าบุคคลยังมีเสรีภาพในการตัดสินใจเลือกในทุกๆ สถานการณ์ จากคำกล่าวของแฟรงเคิลที่ว่า “เงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่นั้นไม่ได้กำหนดตัวเรา แต่เราเป็นผู้กำหนดตัวเองว่าจะยอมจำนนหรือจะอดทนต่อสู้กับเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอยู่” ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก, 2547, น.83) ว่า “เมื่อกระบวนการของชีวิตที่เคลื่อนไหวนั้นแยกเป็น 3 ด้าน คือ พฤติกรรมสัมพันธ์ ที่เรียกโดยอนุโลมว่าพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เราก็พัฒนาชีวิตทั้ง 3 ด้านนี้ขึ้นไปให้ทำอะไรต่ออะไรได้สำเร็จตามต้องการ จนมีชีวิตที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาพฤติกรรมขึ้นไป พัฒนาจิตใจขึ้นไป โดยเฉพาะข้อสำคัญที่สุดต้องพัฒนาปัญญาขึ้นไป เพราะในที่สุดทุกอย่างจะอยู่ในขอบเขตของปัญญา อย่างที่ว่า รู้เท่าใด ทำได้เท่านั้น” และยังสามารถสร้างอัตมโนทัศน์ให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีคำว่าล่าช้าสำหรับนำความผิดพลาดมาเป็นเข็มทิศให้ชีวิตเพื่อก้าวไปสู่ความถูกต้องสวยงามสำหรับลมหายใจที่เหลืออยู่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิกรม กรมดิษฐ์ (2556, น.53) ว่า “ไม่มีอะไรสายเกินไป ต่อให้เราทำในสิ่งที่ผิดมาก่อน แล้วเริ่มต้นทำในสิ่งที่ถูกเสียใหม่ในวันนี้” การค้นพบวิธีการก้าวข้ามมหานทีแห่งทุกข์โดยการทำกิจกรรมเป็นการค้นพบประสบการณ์ที่นับได้ว่าทำให้มีความสุขได้อย่างไม่วิตกกังวล ไม่ทำให้หม่นหมองอมทุกข์ มีผลทำให้ปลดปล่อยความโลภ โกรธ หลงไปได้ อีกทั้งยังเป็นการใช้เวลาให้มีคุณค่าและทำตนให้มีประโยชน์ โดยการช่วยเหลือให้คำปรึกษากับบุคคลที่เข้ามาอยู่ใหม่ บอกเล่าประสบการณ์ให้ได้รับรู้ถึงการทำตัว ทำใจ กับการใช้ชีวิต มีน้ำใจที่จะแบ่งปันสิ่งที่ทำให้คนรอบข้าง มีพลัง มีแรงที่จะอยู่อย่างมีสติ ไม่ทุกข์จนเกินไป ดังพระราชดำรัสของสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก(2557, น.12) ว่า “ถ้าต้องการเป็นแสงสว่างทั้งของตนเองและของผู้อื่น ก็ต้องฝึกตนให้เป็นคนดี หนีให้ไกลจากความโลภ โกรธ หลง ให้มากที่สุด” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ดิษ นัท ฮันท์ (อ้างใน สหรัญ เจตมโนรมย์, 2552, น.28) ที่ว่า “เมื่อเราสามารถเข้าใจความทุกข์ของตัวเอง เราก็สามารถผ่านพ้นความทุกข์ตรงนั้นไปได้ เมื่อเราสามารถเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่น เราก็สามารถช่วยให้บุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงความทุกข์ของเขาได้”

ประเด็นสุดท้าย การก้าวผ่านทะเลทุกข์ การวิจัยเรื่อง “ประสบการณ์การก้าวผ่านภาวะวิกฤตของผู้ต้องโทษประหารชีวิตในเรือนจำกลางบางขวาง” ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือการก้าวผ่านภาวะวิกฤตจากการต้องโทษประหารชีวิต

ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิต และทฤษฎีภวนิยม ดังนี้

ทฤษฎีแรกที่จะอธิบายประเด็นของการก้าวผ่านทะเลทุกข์ เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิต ความรู้สึกสอดคล้องกลมกลืนในชีวิต (Sense of coherence) เป็นมโนทัศน์หลักของทฤษฎีแหล่งกำเนิดสุขภาพ หรือ ทฤษฎีความผาสุกในชีวิต (The salutogenic model of health) (Antonovsky, 1987 อ้างใน ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2554, น.11) ซึ่งอธิบายถึงภาวะสุขภาพของบุคคลและมีความเกี่ยวข้องกับความเครียด (Stress) และการเผชิญปัญหา (Coping) ซึ่งเป็นภาวะที่บุคคลใช้ความสามารถในการมองเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตอย่างมีระบบ ด้วยความเข้าใจ อย่างมีเหตุมีผล สามารถคาดการณ์ได้ และสามารถหาแหล่งทรัพยากรหรือแหล่งต้านทานความเครียดทั่วไป (Generalized resistance resources) ของบุคคลที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นวิธีการปรับตัวที่มีความยืดหยุ่น การมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหา การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง ตลอดจนศาสนา ปรัชญา ศักดิ์ศรี แนวคิดที่มีอยู่ของบุคคลมาใช้ในการเผชิญกับเหตุการณ์หรือสิ่งที่คุกคามได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (Antonovsky, 1987 อ้างใน ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2554, น.11) สามารถดำรงภาวะสุขภาพที่ดีและมีความผาสุกในชีวิต ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการจัดการกับความเครียด สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนในชีวิตได้ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ คงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดี (ปิติมา ฉายโอกาส, 2546 อ้างใน ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2554, น.11)

อีกทฤษฎีหนึ่ง คือ ทฤษฎีภวนิยม (existentialism) ซึ่งมีทฤษฎีเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ในประเด็นที่ว่า มนุษย์มีคุณค่า มีลักษณะเฉพาะของตน ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพที่จะตระหนักรู้ในตนเอง มีอิสรเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง การดำรงชีวิตของบุคคลไม่สามารถแยกออกไปจากการดำรงอยู่ของบุคคลอื่นๆ ในสังคม และการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งในโลกได้อย่างเด็ดขาด มนุษย์อยู่ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลง เคลื่อนย้าย และมีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา มีการแสวงหา และทำให้ชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย

กล่าวโดยสรุป ในประเด็นสุดท้ายนี้ บุคคลสามารถก้าวผ่านภาวะวิกฤตได้ หากเข้าใจในการดำรงตนให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับชีวิต ซึ่งหมายถึงเข้าใจกับบริบทที่กำลังประสบและพร้อมที่จะปรับตัวไปตามบริบทนั้น ด้วยการใช้อยุติธรรม โดยเห็นคุณค่าในตัวตน มองตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพในการตระหนักรู้กับสถานการณ์ด้วยตนเอง แม้บุคคลจะไร้อิสรเสรีภาพแต่ยังยึดมั่นในการมองตนเองว่ามีเสรีภาพในการเลือกกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งทำให้ชีวิตมีความหมายและพร้อมที่จะฝ่าฟันวิกฤตก้าวสู่ความสว่างไสวแห่งความเป็นตัวตนถึงจะได้ชื่อที่เรียกว่า “เป็นคนโดยสมบูรณ์”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่สามารถก้าวผ่านภาวะวิกฤตได้คือบุคคลที่มีปัญหาเห็นคุณค่าในตัวตน มองตนเองว่ายังมีศักดิ์ศรี มีศักยภาพ มีคุณค่า แม้จะไร้อิสรเสรีภาพแต่ยังยึดมั่นในการมองตนเองว่ามีเสรีภาพในการเลือกกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ซึ่งทำให้ชีวิตมีความหมายและพร้อมที่จะฝ่าฟันวิกฤตก้าวสู่ความเป็นตัวตนที่สงบสุขตามอัตภาพได้ ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ สามารถนำมาใช้ในวิชาชีพจิตวิทยาการปรึกษา ในแง่ของ

การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ทั้งในช่วงระหว่างผู้คดีและคดีเด็ดขาดแล้ว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ในช่วงระหว่างผู้คดี สามารถใช้ผลวิจัยเกี่ยวกับการเผชิญภาวะวิกฤตและการก้าวข้ามภาวะวิกฤต มาเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องโทษให้มีจิตใจเข้มแข็ง โดยนักจิตวิทยาอาจเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังทบทวนประสบการณ์ที่ทำให้ตนเองต้องรับโทษว่าเกิดจากอะไร อันจะเป็นการปรับเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก สร้างจิตใจให้เข้มแข็ง และพร้อมที่จะรับมือกับคำตัดสินให้เป็นผู้ต้องโทษประหารชีวิตของตนเอง

1.2 ในช่วงคดีเด็ดขาด ในแง่ของการดูแลจิตใจของนักโทษประหารชีวิต นักจิตวิทยาอาจจะให้การช่วยเหลือนักโทษประหารชีวิต โดยให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา เพื่อช่วยให้นักโทษประหารชีวิตเห็นถึงแหล่ง กำลังใจ อันเป็นพลังที่จะช่วยให้นักโทษประหารชีวิตมีพลังในใจที่จะก้าวข้ามภาวะวิกฤตไปได้อย่างเข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นักวิจัยสามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาพัฒนาเป็นโปรแกรมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเพื่อ ทดลองใช้ในการเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจให้แก่ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต และเป็นนักโทษ ประหารชีวิต

บรรณานุกรม

- จารุวรรณ คงยศ. (2551). การปรับตัวของผู้ต้องขังให้เข้ากับสภาพเรือนจำ: ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำกลางคลอง เปรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล. (2554). หน่วยที่ 10 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการให้การปรึกษาแบบกวนิยม ใน *ประมวล สารະชุตวิชาแนวคิดทางการแนะแนวและทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยา* หน่วยที่ 8-15. (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1, น. 1-47), นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิภา นิมนวล. (2548). *ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังเข้ากับสภาพแวดล้อมเรือนจำ ศึกษาเฉพาะกรณี ของทัณฑสถานหญิงกลาง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นิรนาท แสนสา. (2556). หน่วยที่ 11 สังคมกับพฤติกรรมของคนในสังคม ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและ สังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว* หน่วยที่ 8-15. (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1, น. 1-62) นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปฤษฎา ชนะวรรษ และคณะ. (2556). *การเรียนรู้ความพอเพียงของชีวิตในเรือนจำและชีวิตหลังพ้นโทษ*. ในโครงการกำลังใจในพระราชดำริพระองค์เจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พรรณเลขา พลอยสระศรี. (2546). *กระบวนการปรับตัวของผู้ต้องขังวัยหนุ่มในเรือนจำบางขวาง*. (วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2547). *ทุกข์สำหรับเห็น แต่สุขสำหรับเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธุรกิจ.

ยุหวาด หิมไธ้ะบุ๊ก และจิระสุข สุขสวัสดิ์. (2559). ประสบการณ์เส้นทางชีวิตสู่มหัณติดหลังกำแพง.

วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 9 (2), 230-241.

วิกเตอร์ อี แฟรงเกิล. (2551). *มนุษย์ ความหมาย และค่ากักกัน แปลจาก (Man's search for meaning)* (อรรถ เทพวิจิตร, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอ้ พระเจ้า.

วิกรม กรมดิษฐ์. (2556). *คาถาชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ฟรินซ์ตี้ จำกัด.

วิทวัส สิทธิพันธ์. (2549). *การศึกษาความพึงพอใจของผู้ต้องขังที่มีต่อการให้บริการจัดการศึกษาในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2557). *วจนธรรม*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์ บริษัท อำแดงเจียม มาศสุก จำกัด.

สหรักษ์ เจตมโนรมย์. (2552). *ห้าวันที่ฉันตื่นกับ ดิษ นัท ฮันท์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ.

สำราญ วงศ์ขวัญ และนิธิพัฒน์ เมฆขจร. ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการควบคุมตนของผู้ต้องขังเรือนจำกลางบางขวาง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 9(2), 285-293.

สุพจน์ อารีย์สวัสดิ์ และจิระสุข สุขสวัสดิ์. (2559). ความมั่นคงในการควบคุมตนของคนหลังกำแพง.

วารสารวิชาการคุณธรรมความดี., 5(1), 1-19.

ไหมไทย ไชยพันธุ์. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกสอคล้องกลมกลืนกับความเครียดในการปฏิบัติงานของทหารในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยมีรูปแบบการเผชิญปัญหาเป็นตัวแปรส่งผ่าน*.

(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อจรรวดี สุทธินันท์. (2555). *ประสบการณ์ด้านจิตใจของผู้ประสบภัยน้ำท่วมในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, นนทบุรี.